

Česká meteorologická společnost

Informační VĚSTNÍK

100. číslo

číslo 2/2018

prosinec 2018

Vážení členové a příznivci České meteorologické společnosti,

V tomto vydání si musím na začátku našeho úvodníku odpuštit stesky nad průběhem počasí příslušné sezóny. Pavel Lipina, který se vedle webu Společnosti ujal i naší historie, totiž spočítal, že toto vydání Věstníku Společnosti představuje jubilejní 100. číslo. Takže vedle samotného 60. výročí vzniku Československé (České) meteorologické společnosti, které jsme si letos připomněli v rámci našeho výročního semináře, tady máme ještě větší kulatiny našeho Věstníku. Při té příležitosti si dovoluujeme připomenout některé původní rubriky, jako významná výročí výrazných postav české i světové meteorologie.

Stesky nad začátkem letošní zimy bych mohl vynechat i proto, že zima v zásadě slibně začala, avšak jenom relativně krátkou epizodou většinou relativně mírných mrazů (to samozřejmě nemluvím o tradičních lokalitách, kde někteří naši členové či příznivci meteorologie vášnivě vyhledávají mrazy, řekl bych, třeskuté), navíc, jak pamětníci stále žehrají, téměř přímo z dozvuků léta. Nicméně abych se vrátil k tradici minulých let, vracejí se četná teplejší období a předpověď do Vánoc, byť v příštích dnech se zase zimní epizoda může vydařit, velké naděje na pořádnou zimu ještě nedává. Ale třeba jsem špatným prorokem. Tyto řádky píší cestou přes Atlantik na AGU ve Washingtonu a ráno při čekání na odlet jsem shlédl pořad Panorama ČT Sport, kde na většinu záběrů z níže položených středisek byly pouze malé skvrny tajících zbytků po umělém zasněžování právě z té první mrazové epizody. Nechci se opakovat s civilizační arogancí, ale někde jsou asi nepoučitelní.

Abychom si jenom nestěžovali, léto se jistě vydařilo, chtělo by se říci až moc, tedy pokud jde o srážky, tj. jejich nedostatek. O suchu letošního roku, jehož příčiny jsou vedle nedostatku srážek i v menších srážkách minulých let a vysokých teplotách, si můžete přečíst i v příspěvku uvnitř tohoto čísla. Jinak ovšem uplynulé léto významně přispělo k cukernatosti hroznů révy vinné, ale jak jinak, zemědělci (v tomto případě vinaři) mají zase problém, totiž, že prý z takovýchto podmínek vzejdou vína s nižším obsahem kyselin, což je zvláště u vín bílých významný nedostatek. Uvidíme, svatomartinská vína, která jsem okusil, mi chutnala, což samozřejmě není příliš směrodatné, nejsem žádný odborník.

Nemohu tady nepřipomenout v těchto dnech probíhající COP24 v Katovicích. Až se vám dostane toto číslo do ruky, budou již nejspíš k dispozici oficiální výstupy z jednání, které ukazuje tak trochu deziluzi nad tím, jak se vyvíjí situace od Pařížské dohody před třemi lety. Na podzim byla zveřejněna speciální zpráva IPCC, zabývající se důsledky a podmínkami globálního oteplení o 1,5 °C, resp. o 2 °C. Vzdor

odhodlání, formulovanému v Pařížské dohodě udržet globální oteplení v rámci těchto hranic, se ukazuje, že setrvačnost civilizace bude asi větší a že to nepůjde tak snadno. Vyhledávka na rekordní hodnotu globálních emisí v letošním roce je sice varující, ale zase ne úplně v rozporu s tím, co dohoda z Paříže předpokládala, tj. že emise ještě nějakou dobu narůstat budou díky potřebnému vývoji v některých méně rozvinutých, nicméně velkých státech s velkými emisními příspěvky. Na druhou stranu je to ale poněkud v rozporu s docela tvrdými podmínkami, které zvláštní zpráva IPCC přináší jako předpoklady ke splnění limitů z Paříže. Vedle růstu emisí jsou tu ale i další faktory, které významně snižují tyto šance. Tak uvidíme. Předběžná zpráva WMO o stavu globálního klimatu předpokládá, že rok 2018 bude čtvrtý nejteplejší, přitom čtyři nejteplejší roky jsou právě ty čtyři poslední a z 22 posledních let je 20 nejteplejších. To již asi o něčem vypovídá.

O oslavě našeho jubilea, tedy 60. výročí založení Společnosti, tady již byla řeč. Toto výročí jsme si připomněli na našem výročním semináři, který se uskutečnil v poněkud pozmeněném formátu v Praze s výrazným přispěním především Věry Potopové z katedry agroekologie a biometeorologie, která nás do suchdolského kampusu CZU pozvala a organizačně zabezpečila dle mého názoru zajímavý a vydařený seminář, i když bohužel, byť v Praze, za stále ne příliš vysoké účasti. Podrobnější informace najdete uvnitř čísla, zde bych rád zmínil i plány pro příští rok, kdy nás ostravská pobočka pozve na Olomoucko. Tématem bude „Předpověď v hydrometeorologické službě“, což je fakticky základní cíl kompletní palety zaměřením v meteorologii, klimatologii, čistotě ovzduší i hydrologii, a tedy i hlavní úkol ČHMÚ, čímž chceme rovněž umožnit připomínku 100. výročí založení Státního ústavu meteorologického a zároveň dát opět příležitost k příspěvkům co nejširšímu okruhu zájemců.

Vážení členové a příznivci meteorologie, máme se tedy snad v novém roce na co těšit, za výbor ČMeS vám k tomu přeji hodně štěstí a úspěchů a k nadcházejícím vánočním svátkům pohodu a klid.

Tomáš Halenka

Připravujeme:

Seminář ČMeS 2019: Předpověď v hydrometeorologické službě, předběžně 23.-25. září 2019, Olomoucko

Seminář ČMeS 2018: Meteorologie – tradice a budoucnost

Ve dnech 18. a 19. září se uskutečnil výroční seminář České meteorologické společnosti organizovaný ve spolupráci s

Českým hydrometeorologickým ústavem, Univerzitou Karlovou v Praze, Ústavem fyziky atmosféry AV ČR, v. v. i., a ČZU, Fakultou agrobiologie, přírodních a potravinových zdrojů, tentokrát na téma Meteorologie – tradice a budoucnost. Toto téma bylo zvoleno u příležitosti 60 výročí založení Československé meteorologické společnosti, k jejíž historii se Česká meteorologická společnost jako nástupnická organizace samozřejmě hlásí. Seminář se netradičně konal v Praze, v příjemném prostředí suchdolského kampusu ČZU, netradiční bylo i jeho dvoudenní trvání, které toto umístění dobře umožňovalo s předpokladem možnosti účasti širšího okruhu zájemců, což se nakonec bohužel nenaplnilo. Celkový počet účastníků 57 nijak nevybočil z běžných čísel posledních let, Uspořádání semináře v Praze se samozřejmě ujala pražská pobočka ČMeS za vydatného přispění především Very Potopové z katedry agroekologie a biometeorologie, která nás do suchdolského kampusu ČZU pozvala a výborně organizačně zabezpečila tematicky zajímavý a vydařený seminář. Mohu snad říci, že to nebyl jenom můj názor, pozitivní ohlasy jsme zaznamenali od většiny účastníků, a to nejen k zajímavým tématům, do kterých se nám podařilo dostat i příspěvky ze soukromého sektoru, ale i k společenskému aspektu semináře se zajímavou exkurzí do školního parku, tzv. Libosadu, na experimentální pracoviště, tedy políčka s ochutnávkou pěstovaných produktů i školního pivovaru, kde vaří výborného Suchdolského Jeníka, který byl k dispozici při slavnostní večeři na terase nové budovy kampusu s nádhernou večerní vyhlídkou na Prahu. Kdo se nezúčastnil, může pouze litovat.

Přednášené příspěvky tentokrát nebyly nijak tematicky rozříděny, všechny však vhodně pokrývaly široce definované téma. Celkem zaznělo 22 příspěvků a navíc byl představen filmový dokument Bouřlivé počasí z cyklu Tiché hrozby, pořízený ve spolupráci AV ČR, ČT, a televize Prima. Abstrakty příspěvků jsou obsaženy ve vydaném sborníku Meteorologie – tradice a budoucnost. Praha, ČHMÚ. 2018. 1. vyd. ISBN 978-80-87577-85-1 a v předneseném pořadí jsou uvedeny níže.

Program semináře:

Libor Černíkovský (ČHMÚ): Měření, interpretace dat, mezioborové souvislosti a interpretace

Michal Najman (Meteopress): Role soukromého sektoru v poskytování meteorologických služeb

Milan Šálek: Meteorologické služby z pohledu soukromých firem

Vera Potopová, Luboš Tůrkott, Martin Možný (ČZU, ČHMÚ): Implementace nových poznatků z agrometeorologie v zemědělské praxi

Martin Hanel, Petr Máca (FŽP ČZU): Hydrometeorologický výzkum Fakulty životního prostředí ČZU v Praze

Zdeněk Žalud (Mendelova univerzita): Historie a budoucnost bioklimatologie na Mendelově univerzitě v Brně

Robert Piwko (AČR): 100 let Hydrometeorologické služby AČR

Pavel Lipina (ČHMÚ): Stručný přehled historie a současnosti ČMeS

Paulína Valová (Slovenská meteorologická společnost při SAV): Slovenská meteorologická spoločnosť pri SAV – história a súčasnosť

Tomáš Halenka (KFA MFF UK): Úloha ČMeS v české meteorologii - ideály a realita

Miloslav Müller, Daniela Řezáčová, Petr Zacharov (ÚFA AV ČR): Český meteorologický slovník - minulost a současnost

David Rýva (Amatérská meteorologická společnost): Amatérská meteorologie v Česku v roce 2018

Lucie Pokorná (ÚFA AV ČR, PřF UK): Pozice klimatologie v ČR a možnosti její popularizace

Michal Žák (KFA MFF UK): Aktuální témata meteorologie a klimatologie v televizních médiích

Petr Štěpánek, Mirek Trnka, Pavel Zahradníček, Daniela Semerádová, Zdeněk Žalud (ÚVGZ, Mendelova univerzita): Meteorologické a klimatologické produkty ÚVGZ pro českou a evropskou veřejnost

David Prantl (InMeteo): Představení společnosti InMeteo a jejích projektů In-počasí a Ventusky

Jaroslav Rožnovský (ČHMÚ): Meteorologická pozorování a činnost Ř. Mendela

Martin Možný, Daniel Bareš (ČHMÚ): Historie a současnost měření v Observatoři ČHMÚ Doksany

Jan Procházka, Antonín Vojvodík, Ivo Rolčík, Pavel Lipina (Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, sumava.eu, ČHMÚ): Příspěvek a poznatky o klimatu nejvyšších poloh Šumavy

Stanislav Racko (ČHMÚ): Typizace povětrnostních situací - tradiční nástroj v synoptické meteorologii

Aleš Urban, Hana Hanzlíková, Jan Kyselý, Eva Plavcová (ÚFA AV ČR): Zhodnocení dopadů léta 2015 na úmrtnost v Česku

Tomáš Slavkovský (Windyty): Meteorologické produkty windy.com

Vedle odborné náplně program semináře tradičně zahrnoval i Valné shromáždění ČMeS, první den byl zakončen návštěvou školního parku, tzv. Libosadu, která poskytla všem účastníkům výbornou příležitost k relaxaci po náročném dni, navíc byla doplněna i exkurzí do školního pivovaru, kde jsme se seznámili s přípravou piva Suchdolský Jeník, které bylo později i k dispozici na slavnostní večeři a všichni si je velmi pochvalovali. Před ní jsme ještě stihli návštěvu experimentálních políček a skleníků, kde jsme ochutnali řadu produktů.

Valné shromáždění bylo u příležitosti 60. výročí pojaté poněkud slavnostněji, byla udělena řada čestných uznání (seznam viz další příspěvek v tomto čísle) a bylo schváleno čestné členství doc. Řezáčové.

Celkově se seminář po odborné i společenské stránce podle nás velmi vydařil. U příležitosti 60. výročí založení původní Československé meteorologické společnosti přineslo obecnější téma „Meteorologie – tradice a budoucnost“ možnost ohlédnutí se za minulost naší Společnosti, k zhodnocení tradic a současného postavení Společnosti i k zamyšlení jak dál. Jako především profesní společnost spojujeme tyto aspekty i s celým naším oborem a jeho úkoly, což dokládá řada příspěvků, které na semináři zazněly a jejichž abstrakty lze najít ve vydaném Sborníku.

I když se nás podobně jako v minulých letech nesešel nějak závratný počet, podařilo se nám pootevřít dveře k seznámení

s privátním sektorem, což se u příležitosti vybraného tématu přímo nabízelo. Zároveň to koresponduje se současnými trendy vývoje řešení problémů, které se v oblasti meteorologie i klimatologie řeší, jak dokládá iniciativa WMO Global Weather Enterprise se zahrnutím konceptu Public-Private Partnership. Samozřejmě nešlo očekávat, že na našem semináři vyřešíme problémy, o kterých byla v řadě příspěvků řeč, ale již to, že se na půdě ČMeS názory obou stran setkaly a bylo možno o nich diskutovat, lze považovat za úspěch a jisté „prolomení ledů“.

Program semináře nebyl příliš jasně tematicky strukturován, ale jistá skupina příspěvků s přímou vazbou na naše 60. výročí vykristalizovala a byla zakončena Valným shromážděním. Jsme rádi, že se u příležitosti společného výročí podařila účast a prezentace ze Slovenské meteorologické společnosti, jejíž výročí to bylo rovněž. Vedle našeho výročí slavila v rámci 100 let vzniku ČR i armádní hydrometeorologická služba, jejímuž výročí byl rovněž věnován jeden příspěvek.

Lze tedy konstatovat, že vydařeným seminářem jsme si důstojně připomněli naše 60. výročí, navíc jsme v jeho rámci ocenili práci a zásluhy těch, kteří významným způsobem přispěli k rozvoji naší Společnosti a plnění jejích úkolů, a v rámci přátelských setkání v jeho průběhu otevřeli příležitosti k navázání nových či prohlubování dřívějších kontaktů.

Tomáš Halenka

Výroční seminář v roce 2019

Ve snaze dostat více účastníků na naše výroční semináře se snažíme najít témata otevřená co nejširšímu spektru oblastí naší vědy či našich zájmů. Takové je dle našeho názoru i téma, vybrané pro příští rok, tj. „Předpověď v hydrometeorologické službě“, které reprezentuje fakticky základní cíl a úkol kompletní palety zaměření v meteorologii, klimatologii, čistotě ovzduší i hydrologii, a je tedy i jedním z hlavních úkolů ČHMÚ, čímž dáváme prostor i k připomenutí jeho 100. výročí založení jako Československého státního ústavu meteorologického v Praze. Očekávány jsou samozřejmě příspěvky i z dalších institucí, které mají k dané problematice co říci. Vedle samotných odborných příspěvků o předpovědi ve všech zmíněných oblastech, tedy předpovědi počasí, extrémních jevů, měsíční, sezónní i další dlouhodobé předpovědi, ansámblové předpovědi, „klimatické předpovědi“, resp. scénářů změny klimatu, předpovědi kvality ovzduší či hydrologické předpovědi, předpokládáme i příspěvky k pravidlům a organizaci této činnosti či aplikacím předpovědi v oblasti předcházení důsledkům, zvl. extrémních jevů apod.. Jistě budou vítány i příspěvky o přípravě dat k předpovědím, validaci předpovědi a její interpretaci.

Velkou motivací pro toto téma je i výročí 70 let od uveřejnění zásadních prací o řešení numerického problému předpovědi a vlastní práce na numerické integraci barotropní rovnice vorticity, které jsou spojeny s rokem 1949, i když samotný článek popisující toto úsilí (Charney, J.G., R. Fjørtoft and J. von Neumann, 1950: Numerical integration of the barotropic vorticity equation. *Tellus*, 2, 237–254.) vyšel až v roce 1950.

Tento výroční seminář se bude konat jako již tradičně v září (předběžný termín je 23.–25. září 2019) a k jeho pořádání se přihlásila ostravská pobočka s předpokládaným místem konání na Olomoucku. Doufejme, že s tímto tématem najde cestu na výroční seminář v příštím roce široké spektrum nejen členů ČMeS, ale i řada dalších odborníků či zájemců z meteorologie, klimatologie, čistoty ovzduší, hydrologie i dalších odvětví, kde je otázka předpovědi klíčovým cílem, ať již z pohledu možné aplikace těchto oborů či jejich služeb, což může pomoci navázat či rozvíjet zajímavé spolupráce mezi nejrůznějšími sektory.

Tomáš Halenka

Ocenění členů ČMeS

Na tomto místě bychom rádi splatili jistý dluh členské základně a informovali o udělených oceněních Společnosti z dřívější doby (poslední informace o udělených čestných uznání, u příležitosti oslav 50. výročí založení společnosti, byly uvedeny ve Věstníku 2009/2, který vyšel v prosinci 2009).

Čestné uznání České meteorologické společnosti obdrželi v uplynulém období:

22. února 2011 v Praze ředitel ČHMÚ **Ing. Ivan Obrusník, DrSc.**, za podporu a rozvoj spolupráce s ČMeS.

20. června 2013 ve Svatce **doc. RNDr. Daniela Řezáčová, CSc.**, za mimořádné úsilí a obětavou práci při přípravě nové verze meteorologického slovníku.

7. října 2016 v Praze **doc. RNDr. Michal Baťka, DrSc.**, u příležitosti životního jubilea za celoživotní přínos k rozvoji české numerické předpovědi počasí.

24. října 2016 v Praze **RNDr. Josef Keder, CSc.**, u příležitosti životního jubilea za celoživotní přínos ke studiu kvality ovzduší.

4. listopadu 2016 v Praze **prof. Ing. Jiří Klabzuba, CSc.**, u příležitosti životního jubilea za celoživotní přínos k rozvoji agrometeorologie.

7. listopadu 2016 v Praze **RNDr. Jan Pavlík, CSc.**, u příležitosti životního jubilea za celoživotní přínos k rozvoji české synoptické meteorologie.

Dále poskytujeme rovněž informaci o oceněních ČMeS udělených u příležitosti oslav 60. výročí založení společnosti na Valném shromáždění ČMeS v Praze dne 18. září 2018.

Čestnou členkou České meteorologické společnosti se stala **doc. RNDr. Daniela Řezáčová, CSc.**, a to za celoživotní přínos k meteorologii, zvláště pak na poli fyziky oblaků a srážek, za dlouholetou práci pro ČMeS, zejména za vedení terminologické skupiny a za zásluhy o vývoj elektronické verze meteorologického slovníku.

Čestné uznání České meteorologické společnosti obdrželi u příležitosti 60. výročí založení ČMeS (ČSMS) v Praze dne 18. září 2018:

Amatérská meteorologická společnost, za propagaci a rozvoj meteorologie především v oblasti konvektivních jevů a aktivní spolupráci při jejich dokumentaci.

Prof. RNDr. Rudolf Brázdil, DrSc., za významný přínos k interdisciplinárnímu výzkumu v klimatologii v mezinárodním měřítku, zejména v oblasti historické klimatologie a

klimatologických extrémů v českých zemích i v Evropě a za dlouholetou pedagogickou činnost.

Redakce Počasí České televize, za dlouholeté kvalitní informace o počasí a propagaci meteorologie a klimatologie prostřednictvím popularizačních pořadů na ČT1 a ČT24.

Jaroslav Chalupa, za celoživotní kvalitní práci pro ČHMÚ na pozici profesionálního meteorologického pozorovatele a dlouholetého vedoucího meteorologické stanice Lysá hora.

RNDr. Ladislav Metelka, Ph.D., za dlouholetou práci pro meteorologii a klimatologii, zejména jako dlouholetý vedoucí oddělení meteorologie a klimatologie na pobočce ČHMÚ v Hradci Králové a nyní jako vedoucí Solární a ozónové observatoře ČHMÚ v Hradci Králové, dále pak i za aktivní působení v ČMeS jako dlouholetý předseda pobočky v Hradci Králové a člen hlavního výboru ČMeS.

RNDr. Luboš Němec, za přínos pro meteorologii a klimatologii, za celoživotní práci pro ČHMÚ, vedení oddělení meteorologie a klimatologie pobočky Praha a vedení pobočky Praha.

RNDr. Jan Pretel, CSc., za vedení oddělení klimatické změny v ČHMÚ, koordinaci projektu VaV SP/1a6/108/07 a zastupování ČR v Mezivládním panelu OSN pro klimatickou změnu (IPCC).

Prof. RNDr. Pavel Prošek, CSc., za přínos k výzkumu klimatu polárních oblastí jako zakladatel české vědecké stanice na Antarktidě a za dlouholetou pedagogickou činnost.

RNDr. Vasil Strachota, za dlouholetou práci pro meteorologii a klimatologii v Hydrometeorologické službě Armády České republiky, později v ČHMÚ na pobočce v Hradci Králové.

RNDr. Karel Vaníček, CSc., za systematickou práci pro rozvoj meteorologie, zejména na poli měření ozónu a zpracování ozonových dat, za dlouholeté působení jako vedoucí Solární a ozónové observatoře ČHMÚ v Hradci Králové i za zásluhy o popularizaci problematiky ozonové vrstvy a UV záření mezi veřejností.

RNDr. Petr Váchal, za dlouholetou práci pro meteorologii a klimatologii v Hydrometeorologické službě Armády České republiky, později v ČHMÚ na pobočce v Hradci Králové i za aktivní příspěvek k vzdělávání a propagaci oboru, zejména v zájmových aktivitách, jako např. sportovní létání.

Antonín Vojvodík, za propagaci meteorologie a poznání klimatu Šumavy, Krušných a Orlických hor, za provoz vlastních meteorologických stanic, popularizaci meteorologie a významný podíl na terénním měření sněhové pokrývky na Šumavě.

Tomáš Halenka, Pavel Lipina

Meteorologická konference Šumava 2019

Český hydrometeorologický ústav, Česká meteorologická společnost a šumava.eu ve spolupráci s Národním parkem Šumava a obcí Kvilda pořádají Meteorologickou konferenci Šumava 2019, s podtitulem: Meteorologie a klimatologie středních a vyšších poloh Česka a možná i střední Evropy. Konference bude převážně věnována prezentaci a řešení provozních problémů meteorologie, klimatologie, možná i hydrologie a kvality ovzduší zejména ve středních a vyšších polohách Česka, kde je měření, zpracování dat a předpovídání počasí nejtěžší.

Konference se uskuteční na Kvildě ve dnech 14. – 16. května 2019, místo konání konference bylo záměrně zvoleno na Šumavě, která je nejrozsáhlejším pohořím Česka s nejvyšším podílem území nad 1000 m n.m. a kde mají meteorologická měření bohatou minulost a velmi aktivní současnost nejen díky ČHMÚ, ale i aktivitám meteorologických nadšenců kolem Antonína Vojvodíka a portálu šumava.eu.

Bloky/sekce konference (a očekávané příspěvky):

- I. Zahájení semináře, přivítání účastníků a hostů, organizační záležitosti
- II. Šumava – historie, současnost a budoucnost.
- III. Meteorologická měření na Šumavě (včera, dnes a zítra)
- IV. Problematika měření na horách - horské stanice u nás a SK, PL?
- V. Meteorologické přístroje a technika na horách, metodika měření, automatické či manuální měření, nebezpečné meteorologické jevy
- VI. Klimatologická zpracování a charakteristiky území na horách
- VII. Problematika předpovědi počasí zejména ve středních a vyšších oblastech
- VIII. Klimatická změna a adaptační opatření ve středních a vyšších nadmořských výškách
- IX. Hydrologie a kvalita ovzduší na Šumavě
- X. Exkurze na meteorologicky zajímavé lokality Šumavy (Poledník, Perla, Meteorologické stanice na Šumavě,...)
- XI. Zakončení a vyhodnocení konference, společné foto účastníků

Organizační pokyny a informace:

Požadavky na formální úpravu příspěvku budou spolu s dalšími organizačními pokyny a přihláškou zaslány na počátku roku 2019, závazné přihlášky do 28. 2. 2019. Příspěvky se předpokládají v délce max. 20 minut. Na konferenci obdrží účastníci Sborník přednesených příspěvků. Konference bude mít neformální charakter, předpokládá se tedy výhradně neformální oblečení pro účastníky i pro přednášející. Předpokládané vložné na konferenci je 700,- Kč. Organizační výbor konference tvoří: Miloslava Starostová, Eva Plášilová, Antonín Vojvodík, Jan Procházka, Pavel Lipina.

Pavel Lipina

Z činnosti poboček v 2. pololetí 2018

Přednášky pobočky ČMeS v Hradci Králové:

23. 10. 2018 Josef Šlezinger (ČHMÚ): Expedice vzducholodi Italia k severnímu pólu – květen 1928
 22. 11. 2018 Hana Macháčková (ČHMÚ): Jak zjistit průtok?
 18. 12. 2018 Předvánoční posezení spojené s ohlédnutím za Výročním seminářem k 60. výročí ČMeS

Přednášky pobočky ČMeS v Praze:

9. 10. 2018 Mgr. Michal Žák, Ph.D. (KFA MFF UK, ČHMÚ): Extrémní léto 2018
 23. 10. 2018 Ing. Robert Piwko (AČR): 100 let Hydrometeorologické služby AČR
 6. 11. 2018 Mgr. Jirí Mikšovský Ph.D. (KFA MFF UK): Pět století such v českých zemích pohledem statistické analýzy

20. 11. 2018 Mgr. Jan Stryhal, doc. RNDr. Radan Huth, DrSc. (PřF UK, ÚFA AV ČR): Jak vypadá atmosférická cirkulace nad Evropou v reanalýzách a globálních klimatických modelech?

4. 12. 2018 Mgr. Pavel Borovička, Mgr. Marjan Sandev, RNDr. František Šopko (ČHMÚ): Rozvoj výstražných a varovných systémů ČHMÚ. *S přednáškou byla spojena schůze pražské pobočky*

18. 12. 2018 doc. RNDr. Daniela Řezáčová, CSc., RNDr. Petr Zacharov, Ph.D. (ÚFA AV ČR), RNDr. Radmila Brožková, CSc. (ČHMÚ): Verifikace předpovědi srážek produkované modelem Aladin-CZ

Přednášky a akce pobočky ČMeS v Ostravě:

Ostravská pobočka ČMeS uspořádala ve druhém pololetí roku 2018 4 přednášky, které se konaly v zasedací místnosti pobočky ČHMÚ v Ostravě:

29. 10. 2018 Mgr. Michal Žák, Ph.D. (KFA MFF UK, ČHMÚ): Extrémní léto 2018

12. 11. 2018 Mgr. Klára Ambrožová (Masarykova univerzita Brno): Expedice na ostrov Jamese Rosse 2017–2018

26. 11. 2018 Mgr. Blanka Krejčí (ČHMÚ Ostrava): Na sever od Moskvy - Spojený ústav jaderných výzkumů v Dubně

10. 12. 2018 Ing. Pavel Lipina (ČHMÚ Ostrava): Stručný přehled historie ČMeS a její současnost

Dne 10. 12. 2018 se konala v Ostravě Výroční členská schůze pobočky ČMeS Ostrava a 30. 12. 2018 se uskuteční tradiční, v pořadí již patnáctá, předsilvestrovská vycházka členů ČMeS, jejich rodinných příslušníků a přátel.

Stanislava Kliegrová, Tomáš Halenka, Pavel Lipina

Klimatické a půdní sucho v roce 2018

V roce 2018 postihlo Českou republiku sucho srovnatelné se suchem roku 2015. Dle zatím jen předběžných hodnocení (sucho stále pokračuje) je letošní epizoda sucha v některých aspektech výraznější než před třemi roky. Primární příčinou je dlouhodobý srážkový deficit, který se od letošního února do srpna postupně, ale výrazně prohluboval, a v závěru srpna dosáhl více než 500 mm dlouhodobě a 160 mm v aktuálním roce. Po srážkově normálním září se v průběhu podzimních měsíců deficit srážek nadále zvyšuje.

Kromě významného nedostatku srážek ovlivnily negativní vláhovou bilanci i nadnormální teploty ve všech měsících od dubna do října, a také v prvních dvou dekádách listopadu, obdobně nadnormální byly s výjimkou června také sumy slunečného svitu. Míru klimatického sucha velmi dobře ukazuje tzv. SPEI index (standardizovaný srážkový evapotranspirační index) hodnotící rozdíl úhrnu srážek a potenciální evapotranspirace travního porostu za určité období pomocí statistického rozdělení pravděpodobnosti; zjednodušeně řečeno vypovídá o míře „vysušného“ působení atmosféry na zemský povrch. V letních měsících roku 2018 dosáhl index SPEI na velké části území ČR hodnot spadajících do kategorie extrémní sucho, zejména šlo o Poohří, Polabí, moravské úvaly, východní část Českomoravské vrchoviny a také Plzeňsko. Pro srovnání - v roce 2015 bylo pomocí SPEI indexu indikováno sucho v letních měsících pouze místy ve Slezsku a v jihozápadní polovině Čech.

Všechny výše zmíněné faktory se velmi negativně promítly do vývoje zásob půdní vody a tím i vývoje polních kultur a volně rostoucích rostlin. V částech republiky, dlouhodobě citlivých na sucho, se půdní sucho začalo ve větší míře objevovat od května v orníční vrstvě (0 až 40 cm), od června již v celém modelovém profilu 0 až 100 cm. V obou hodnocených vrstvách vygradovalo sucho na většině území v průběhu července a srpna, což je výrazná analogie s rokem 2015. S výjimkou horských oblastí a jihozápadní třetiny Čech byla prakticky po celý srpen vlhkost půdy pod travním porostem do hloubky 100 cm na hodnotách bodu vadnutí nebo těsně nad ním, takže vegetace vázaná kořenovým systémem na tuto vrstvu neměla ve většině případů k dispozici téměř žádnou využitelnou půdní vodu, což mělo v některých oblastech likvidační dopad na zemědělské kultury, vzešlé porosty často uschly, letní meziplodiny vůbec nevzešly, docházelo i k zasychání nových sazenic ovocných a lesních dřevin. Volně rostoucí vegetace často reagovala předčasným žloutnutím či opadem listů, u některých druhů nastalo žloutnutí listů až o dva měsíce dříve než odpovídá dlouhodobému průměru. Toto urychlení nástupu „podzimních“ projevů vegetace je výrazně větší než v roce 2015.

Tomáš Vráblík

Výročí narození osobností spjatých s meteorologií a bývalých členů Společnosti v roce 2019

455 let

Galileo Galilei (astronom, filosof a fyzik)

275 let

Jean-Baptiste Lamarck (voják, biolog, vědec)

270 let

Pierre-Simon Laplace (matematik, fyzik, astronom a politik)

250 let

Alexander von Humboldt (fyzik, chemik, geolog, mineralog, vulkanolog, botanik, zoolog, klimatolog, oceánograf a astronom)

195 let

William Thomson, lord Kelvin of Largs (fyzik a vynálezce)

180 let

Julius Hann (profesor meteorologie a ředitel c. k. ústředního ústavu pro meteorologii a zemský magnetismus ve Vídni)

165 let

Gustav Johannes Georg Hellmann (ředitel pruského meteorologického institutu)

160 let

Rudolf Ferdinand Spitaler (astronom, geofyzik, meteorolog a klimatolog)

140 let

prof. dr. Antal Réthly (čestný člen ČSMS, Maďarsko)

120 let

RNDr. Václav Hlaváč, CSc. (zakládající a čestný člen Společnosti), Vladimír Karský (zakládající člen Společnosti), Antonín Košťál

115 let

prof. Chromov (čestný člen Společnosti, SSSR), prof. Dr. Hans Ertl (čestný člen Společnosti, NDR), doc. RNDr. Bo-

huslav Hruďička (meteorolog, klimatolog, vysokoškolský pedagog), MUDr. Josef Šrůtek, RNDr. Alfred Macek, RN-Dr. Jaroslav Mašek

110 let

Ing. Václav Picko (zakládající člen Společnosti), doc. RNDr. Pavel Uhlíř (zakládající člen Společnosti), Bedřich Deutscher, Petr Volný, prof. MUDr. Karel Bobek, prof. Ing. Josef Pelíšek, DrSc.

105 let

Ján Slezák, Ing. Václav Zelený, CSc., RNDr. Emilie Trefná (zakládající člen Společnosti), RNDr. František Stuchlík (zakládající člen Společnosti), Zdeněk Teuchner, Václav Matejsek, Vojtěch Šuška, MUDr. Josef Lavička, RNDr. Antonín Papež st., František Hollý, MUDr. Marie Vašková

100 let

Doc. RNDr. Robert Intribus, CSc., RNDr. Oldřich Satrapa (zakládající člen Společnosti), Josef Mesároš, Václav Mítina, Štefan Olejník, Josef Belica, Jan Čulík, Dr. Růžena Popperová, doc. MUDr. Stanislav Tichý

95 let

ing. František Tomek, Jozef Petrek, RNDr. Juraj Šoltís, Jiří Úlehla, Alois Polišenský, PhMr. Ladislav Schlosser, RNDr. Karel Straka, RNDr. Peter Forgáč, Ing. Vlastimil Pasák, prof. RNDr. Jiří Machyček, CSc., Lev Baloun, prom. ped., RNDr. Oldřich Kostka, Rostislav Hroza, MUDr. Emil Heintl, CSc., MUDr. Juraj Kolesár, doc. RNDr. Ladislav Zapletal, MUDr. Vlastislav Ječmínek, Alžběta Papánková, Dr. Zdeněk Gregor

90 let

doc. Ing. Matěj Petřík, CSc., RND. František Rein, CSc. (zakládající člen Společnosti), RNDr. Vojtěch Vítek, DrSc. (zakládající a čestný člen Společnosti), Jiří Horák, RNDr. Milan Koldovský, Oskar Müller, prom. chem., MUDr. Vladimír Beran, CSc., MUDr. Arnošt Hlaváček, Juraj Chovanec, Zdenka Hodinková, Dr. Jozef Hanzely, Pavel Krnáč, Vladimír Stauber, Ing. Václav Smělý

85 let

RNDr. Ivan Panenka, František Sedláček, plk. doc. RNDr. Jaroslav Krejčí, CSc., RNDr. Ivan Čavojský, RNDr. Miroslav Sedláček, Ján Lazár, Miroslav Páleník, MUDr. Jan Brychta, Olga Kaměňová, Naděžda Proksová, Václav Pour, Karel Budín, Jiřina Sobíšková, Marta Hattalová, Ing. Štefan Podolinský, Ladislav Strnad, Zuzana Zuštiaková

80 let

RNDr. Zdeněk Novák, CSc., RNDr. Jozef Ifko, CSc., Ján Lukáč, p. ped., Ing. Oldřich Kůra, MUDr. Alexandra Tlolková, Bohumil Žák, p. fyz., Ing. Zdeněk Richter, Ing. Jan Vitoslavský, Ing. Zdeněk Kožnárek, Rudolf Sládkovič, Zlatica Frigová, Eva Nemčoková, Ing. Rudolf Rovňák

75 let

RNDr. Jaroslav Svoboda, Rudolf Kováčik, RNDr. Marián Wolek, Ing. Pavel Finkous, Ing. Helena Kubová, Ing. Ludvík Svoboda, Božena Jaňourová, Ing. František Janda

70 let

Ing. Emil Klír

60 let

Richard Husmann, Tomáš Litschman, Ing. Miroslav Flajšman, Ing. Pavel Veselý, Jiří Tomeš, RNDr. Daniel Glanc

55 let

Vojtěch Rejl, RNDr. Zuzana Huthová, Ing. Mirka Mrázková

50 let

Jan Zatloukal, Milan Perutka, Mgr. Tomáš Ostrožlík, Ing. Jan Skála

Pavel Lipina

Výročí úmrtí osobností spjatých s meteorologií a bývalých členů Společnosti v roce 2019

220 let

Antonín Strnad (astronom, od r. 1781 ředitel hvězdárny v Klementinu)

190 let

Jean-Baptiste Lamarck (voják, biolog, vědec)

185 let

Heinrich Wilhelm Brandes (fyzik, meteorolog, astronom)

175 let

John Dalton

160 let

Alexander von Humboldt (fyzik, chemik, geolog, mineralog, vulkanolog, botanik, zoolog, klimatolog, oceánograf a astronom)

155 let

L. Howard

140 let

Karl Fritsch

135 let

Gregor Johann Mendel (meteorolog)

75 let

Herhert Harvey Kimball

60 let

Otto Seydl

55 let

RNDr. Ferdinand Kocourek (zakládající člen Společnosti), RNDr. Oldřich Satrapa (zakládající člen Společnosti), prof. MUDr. Karel Bobek, doc. MUDr. Svetozár Nevoľe, CSc.

45 let

Prof. Ján Danč, Miloš Trhlík, prom. fyz., RNDr. Josef Mrkos

40 let

Prof. Oto Dub, prof. RNDr. František Konečný

35 let

RNDr. Josef Jílek

30 let

Josef Zítek

25 let

Jozef Lukačovič, RNDr. Vladimír Vlček, CSc.

20 let

RNDr. Šimon Valovič, Prof. Ing. Vladimír Havlíček, DrSc.

10 let

Jiří Úlehla

5 let

RNDr. Ján Pribiš, CSc., Rudolf Kolomý

Pavel Lipina

EMS 2018 a 2019

V roce 2018 se uskutečnilo již 18. výroční setkání EMS, letos již ne jako souběžně s Evropskou konferencí aplikované klimatologie, ale jako společná jednotná akce, Evropská konference pro aplikovanou meteorologii a klimatologii. Hostitelem byla Maďarská meteorologická společnost a hlavním mottem konference, která probíhala ve dnech 3.-7. září 2018 na Korvinově univerzitě v Budapešti, bylo „Weather and climate: global change and local hazards“. Na akci bylo registrováno 732 účastníků z 50 zemí, takže to byla opět úspěšná událost v historii akcí EMS. Jak ukazují statistické údaje, z České republiky bylo přítomno na této konferenci 36 účastníků, čímž jsme se zařadili v návštěvnosti na šesté místo. Podrobnější informace o programu lze nalézt na adrese <http://www.ems2018.eu/>, kde je také možno vedle záznamu z významných plenárních momentů akce (zahájení, úvodní přednášky, Silver Medal přednáška, výtvarné zachycení problematiky přednesené v keynote prezentacích apod.) dostat se i k některým prezentacím, které byly poskytnuty autory. Rovněž si lze prohlédnout poster, který byl vyhodnocen v rámci soutěže o nejlepší poster, která je již tradiční součástí prezentace poster, a nabízeny jsou i rozhovory s některými účastníky.

V současné době je samozřejmě již připravován další ročník. Ten se odehraje ve dnech 9.-13. září 2019 v dánském hlavním městě Kodani na Dánské technické univerzitě v kampusu Lyngby. Bude to již 19. výroční setkání EMS, opět jako společná Evropská konference pro aplikovanou meteorologii a klimatologii, s ústředním tématem „The Arctic: the new frontier for weather, ice and climate research, forecasting, and services“, což sice dobře vystihuje zájmy lokálního pořadatele, tedy hostitelské Dánské meteorologické společnosti, ale asi trochu hůře se v tom bude hledat většina ostatních účastníků. Pokračovat bude i změněná struktura, resp. hlavní programové bloky, které jsou do 20. prosince otevřeny pro návrhy sekcí, které budou finalizovány a 1. února otevřeny pro zaslání abstraktů s termínem ukončení lhůty dne 12. dubna 2019. Více podrobností na <http://www.ems2019.eu>, kde se uvádí stejný termín i pro žádosti o podporu, což dříve bylo zvykem přibližně o měsíc dříve, proto v případě zájmu radši sledujte informace, kdyby došlo k nějaké změně.

Zároveň si ještě dovoluji připomínku fotografické soutěže, která by měla proběhnout v r. 2019, tedy jako EMS Europhotometeo'2019. Takže eventuální zájemci mohou plánovat, kdy a co by se mohlo do soutěže hodit. Pro inspiraci je stále přístupná galerie nejlepších z r. 2016 na adrese <https://www.emetsoc.org/awards/award-category/europhotometeo/>, kde najdete i další informace o podmínkách soutěže. Většinou je to ale spíše o tom být ve správnou dobu na správném místě, samozřejmě

s připravenou technikou, neboť štěstí přeje připraveným. Takže lovu zdar ...

Tomáš Halenka

Organizační záležitosti z ČMeS**Kritické slovo hospodáře**

Jako již tradičně v závěru roku, obdržela řada čtenářů e-mailovou výzvu k uhrazení členských příspěvků za rok 2018 nebo i předchozí rok(y). Bohužel dochvilnost v placení členských příspěvků není v posledních letech dobrá a ani se nezlepšuje. Řada z nás čeká až na písemnou výzvu hospodáře nebo zaslání složenky s předepsaným doplátkem členských příspěvků za dva a více roků společně s druhým číslem Věstníku. Přitom řádná úhrada členských příspěvků je jedním ze základních předpokladů členství v ČMeS. Situace je o to méně pochopitelná, když výše členských poplatků je dlouhodobě neměnná (300 Kč/rok) a pro studenty, rodiče na mateřské a penzisty je dále snižena na symbolických 100 Kč/rok. Pro ilustraci uvádím, že **v době psaní tohoto příspěvku (6. listopadu 2018) pouze 60% členské obce mělo řádně uhrazené příspěvky na rok 2018**. Mezi zapomnělivci bylo i několik členů Výboru, což rozhodně není dobrá vizitka. V prodlení za rok a více bylo téměř 15% členské obce. Neplacení členských příspěvků tak zůstává jako nejčastější důvod vyloučení ze společnosti.

Jak tedy platit včas členské příspěvky? Rozhodně nejlepší formou je bankovní převod na účet ČMeS číslo 1922595359/0800 v průběhu prvního čtvrtletí kalendářního roku. Vaši platbu stačí identifikovat vaším jménem ve zprávě pro příjemce (není potřeba variabilní symbol). Věřím, že většina z nás využívá nějakou formu elektronického bankovníctví. Zde lze velmi snadno nastavit trvalý příkaz k úhradě s četností opakováním 1x ročně a takto se elegantně vyhnout situaci, kdy na úhradu příspěvků zapomenete. Pakliže z nějakých důvodů nemůžete platit příspěvky bankovním převodem a chcete platit složenkou, prosím přihlaste se mi a my vám složenku každý rok doručíme spolu s druhým číslem Věstníku. Předpokládám však, že tuto formu budou volit zejména starší členové společnosti a nikoliv ti, kteří jsou pouze pohodlní udělat si uzel na kapesníku a čekají, až je někdo prostřednictvím složenky upomene. Konečně třetí možností je zaplatit členské příspěvky osobně některému z členů Výboru, který následně příspěvky vloží do pokladny nebo na účet ČMeS:

pobočka **Brno**: Mgr. Petr Štěpánek, Ph.D. (tel. 541421033, e-mail: petr.stepanek@chmi.cz)

pobočka **Hradec Králové**: Mgr. Stanislava Kliegrová, Ph.D. (tel. 495705024, e-mail: stanislava.kliegrova@chmi.cz)

pobočka **Ostrava**: Ing. Pavel Lipina (tel. 596900219, e-mail: lipina@chmi.cz)

pobočka **Praha**: doc. RNDr. Tomáš Halenka CSc. (tel. 221912514, e-mail: tomas.halenka@mff.cuni.cz)

Závěrem bych chtěl poděkovat všem, kteří platí své příspěvky včas a bez zbytečných urgencí. Speciální díky patří asi desítky členů společnosti, kteří své členství předplácí a činí tak dokonce opakovaně.

Petr Skalák

Nové spojení na hospodáře ČMeS

Od 1. listopadu došlo k změně profesního působení a kontaktního spojení na hospodáře ČMeS, Mgr. Petra Skaláka (tel. 774953420, e-mail: skalak.p@czechglobe.cz). Prosím aktualizujte si tyto kontakty ve vašem adresáři.

Za výbor ČMeS Pavel Lipina

Věstník nově elektronicky

Věstník ČMeS již nějakou dobu zasíláme rovněž v elektronické podobě přes e-mail konferenci ČMeS, popř. na další adresy. Toto číslo Věstníku, které právě máte před sebou, čte 49 členů společnosti jen na monitoru svého počítače nebo mobilního zařízení. **Chcete rovněž dostávat Věstník jen elektronicky?** Prosím kontaktujte tajemnici společnosti Mgr. Stanislavu Kliegrovou, Ph.D. (tel. 495705024, e-mail: stanislava.kliegrova@chmi.cz)

Za výbor ČMeS Petr Skalák

Obnova historické komise

U příležitosti 60. výročí založení naší společnosti, které si připomínáme právě v těchto dnech (17. prosince 1958 se konalo ustavující valné shromáždění) bych vás chtěl požádat a vyzvat ke spolupráci při obnově činnosti historické komise Společnosti. Rád bych, abychom společným úsilím navázali na historické aktivity našich předchůdců.

Historickou skupinu založil, nebo inicioval její založení, v roce 1960 dr. E. Veselý a až do roku 1975 byla hlavní náplní této skupiny snaha o vytvoření meteorologického muzea. Přes některé počáteční úspěchy se vytvořit toto muzeum nepodařilo a komise se v roce 1975, alespoň podle informací z Informačních věstníků Společnosti, začala orientovat na zpracování Dějin československé meteorologie. Na tomto poli byla komise a její členové už mnohem úspěšnější a jejich aktivity vedly k vydání několika významným publikací a velkého množství odborných či popularizačních článků s touto tematikou.

Největší podíl na znovuoobjevování meteorologické historie měli a mají zejména pánové RNDr. K. Krška, doc. F. Šamaj, RNDr. J. Munzar, RNDr. V. Kakos, R. Kolomý a řada dalších, na jejichž práci bychom měli navázat, aby nebyla zapomenuta historie jednotlivých meteorologických institucí, pracovišť, škol, popř. meteorologických aktivit jednotlivců či zájmových skupin.

V příštím roce si připomeneme např. výročí 100 let založení Státního ústavu meteorologického nebo 55 let od založení Ústavu fyziky atmosféry AV. V neposlední řadě bude rok 2019 rokem mnoha životních jubileí řady významných kolegů meteorologů, kteří by si jistě zasloužili připomenutí své odborné činnosti, životní a profesní dráhy formou medailonků či osobních vzpomínek.

Pojďme společně pokračovat v těchto aktivitách. Zájemci o tuto nelehkou, pracnou a časově náročnou činnost mě prosím kontaktujte na adrese lipina@chmi.cz, abychom se domluvili, kam a jak naše činnost bude směřovat.

Za výbor Pavel Lipina

Informační věstníky ČSMS a ČMeS

Těch několik stránek, které právě čtete nebo držíte v ruce, představuje sté číslo Informačního věstníku Společnosti. První číslo vyšlo v roce 1959, tedy vzápětí po založení Československé meteorologické společnosti (ČSMS). Padesát věstníků vydala ČSMS a stejný počet její nástupkyně, tedy Česká meteorologická společnost (ČMeS).

Informační věstníky Společnosti vycházely v rozsahu 3 až 22 stran. Věstníky ČSMS měly průměrně 10 stran, věstníky ČMeS průměrně 6 stran. Nejčastěji byly vydány 1 až 2 čísla za rok (v roce 1962 a 1968 vyšel 3x), věstník nevyšel v letech 1969, 1971, 1973, 1974, 1977.

Věstník ze srpna 1993 byl jako první počítačově zpracován a vytisknut (dřívější věstníky byly napsány na psacím stroji a rozmnožovány cyklostylem). V posledních 5 letech probíhá distribuce v elektronické a tištěné formě.

Pavel Lipina

RNDr. Karel Krška, CSc. osmdesátníkem

Zní to skoro neuvěřitelně, ale 27. listopadu 2018 oslavil své osmdesátiny RNDr. Karel Krška, CSc. Narodil se v Brně. Absolvoval internátní střední školu spojenou s „převýchovou“ v Mikulově. (v květnu 1953 mu totiž státní orgány studium na škole III. stupně „nedoporučily z kádrových důvodů“). Po ukončení střední školy studoval na Přírodovědecké fakultě brněnské univerzity, kterou absolvoval v roce 1961. Jeho diplomová práce se týkala srážkových period v Brně.

V jeho odborné činnosti lze sledovat čtyři důležité etapy: více než 14leté převážně pedagogické působení na katedře geografie PříF univerzity v Brně, bezmála 14letá práce v Slovenském hydrometeorologickém ústavu v Bratislavě (od února 1976 do srpna 1990), od 1. září 1990, kdy nastoupil na základě konkurzu jako ředitel pobočky ČHMÚ v Brně a čtvrtou etapou je jubilentova výuka meteorologie pro piloty na první soukromé vysoké škole v Brně s akreditací MŠMT (Akademie Sting) a zároveň popularizační, publikační a recenzní činnost v redakční radě Meteorologických zpráv.

Pedagogické práce v Brně nezanechal dobrovolně, ale byl nucen v roce 1974 odejít z brněnské univerzity z politických důvodů v rámci „konsolidace v pokrizovém období“. Již v roce 1968 složil kandidátské zkoušky, během roku 1971 dokončil kandidátskou dizertaci na téma „Povětrnostní poměry moravských krajů při severních synoptických situacích“. Ale protože mu tehdy její obhajoba nebyla „stvrzena“ orgány KSČ, mohla se uskutečnit až s odstupem 21 let, v lednu 1993. Dnes už se zdá neuvěřitelné, že výtah z dizertace pod názvem, „Jarní situace ve střední části Československa a jejich důsledky pro zemědělství“, který již přijala redakce časopisu Sborník Čs. společnosti zeměpisné k otištění, mu byl později vrácen s odvoláním na zákaz publikační činnosti. Nebylo také žádoucí, aby jeho práce citovali jiní. V této době už také nesměl pedagogicky působit.

Díky politickým změnám po listopadu 1989 se mohl po 14 letech vrátit z liberálnější Bratislavy, SHMÚ, do rodného Brna, kde na základě úspěšného konkurzu nastoupil od září 1990 do funkce ředitele brněnské pobočky ČHMÚ, v níž

pracoval do konce února 2001. Částečně se také vrátil k pedagogické práci (letecká meteorologie na Fakultě strojní VUT Brno a návazně i na Přírodovědecké fakultě).

Do historie česko-slovenské meteorologie se zapsal především tím, že byl v r. 1979 iniciátorem obnovení prací na šestijazyčném Meteorologickém slovníku výkladovém a terminologickém, prvním dílem toho druhu u nás. Lze bez nadsázky konstatovat, že bez iniciativy dr. B. Sobíška, DrSc. a Krškova redakčního podílu a spoluautorství by asi tato mimořádně náročná „federální“ publikace nikdy nebyla dokončena a vydána (v roce 1993).

Z jubilentovy bohaté publikační činnosti je třeba z posledních 20 let zmínit zejména Dějiny meteorologie v českých zemích a na Slovensku - za spoluautorství doc. Dr. F. Šamaje, DrSc. Jednotlivé kapitoly vycházely nejprve v letech 1994–1998 jako volná příloha časopisu Meteorologické zprávy v rozsahu 116 stran a ke kompletnímu knižnímu vydání tohoto díla o rozsahu 568 stran došlo v roce 2001. Významným počinem jubilanta byla rozsáhlá publikace Historie a současnost hydrometeorologické služby na jižní Moravě (spolu s Václavem Vlasákem) vydaná v roce 2008 o rozsahu 256 stran.

Do roku 1998, jubilentových šedesátin, obsahuje seznam jeho publikací bezmála 90 článků, zpráv a recenzí. Během následujících 20 let jubilant přidal nejméně dalších 55 publikací. Na tomto místě nemůžeme také nevpomenout jeho bohatou a svým rozsahem téměř neuvěřitelnou recenzní činnost. Od roku 1991, kdy se v časopise Meteorologické zprávy uvádějí recenzenti odborných článků, jich spolu s několika meteorologickými monografiemi recenzoval téměř 55. Tím velmi často přispěl a stále přispívá, často zásadním způsobem, ke zvýšení kvality publikovaných prací, jak odborně, tak stylisticky. Od léta roku 1990 je nepřetržitě členem redakční rady Meteorologických zpráv a patří mezi nejaktivnější členy rady.

Významné bylo jubilentovo působení v Československé (ČSMS) a později České meteorologické společnosti. Dr. Krška byl přijat do ČSMS dne 28. května 1959. V roce 1990 byl zvolen místopředsedou pobočky Slovenské meteorologické společnosti v Bratislavě. V roce 1993 se stal členem hlavního výboru ČMeS. V roce 1996 byl zvolen předsedou brněnské pobočky (do roku 2002) a místopředsedou ČMeS (do roku 1999). V roce 2002 byl členem výboru pobočky Brno (do 2005) a hlavního výboru (do 2008). Od roku 2008 byl místopředsedou ČMeS (do 2011). Řadu let aktivně působil v historické a terminologické komisi Společnosti.

Dr. Krška obdržel 3 čestná uznání ČSMS a ČMeS. V roce 1988 mu bylo uděleno při příležitosti jeho životního jubilea 50 let za dlouhodobou aktivní činnost v meteorologii a v ČSMS při ČSAV. U příležitosti 30. výročí založení ČSMS, opět v roce 1988, Hlavní výbor společnosti ocenil dlouhodobé aktivní členy Společnosti (také jubilanta) a udělil mu čestné uznání za jeho dlouholetou aktivní činnost. A u příležitosti oslav výročí 50. let ČMeS byl na Výročním semináři ČMeS ve Křtinách dne 10. září 2009 oceněn jubilant Čestným uznáním ČMeS, spolu s dalšími zasloužilými členy ČMeS (za dlouholeté aktivní působení v historické komisi a

ve vedení pobočky Brno). Valné shromáždění ČMeS konané na Božím Daru dne 22. září 2010 jednomyslně udělilo čestné členství RNDr. Karlu Krškovi, CSc., za jeho celoživotní dílo a přínos ČMeS.

Milý Karle, přejeme Ti do dalších let jménem svým, našich kolegů a přátel tolik potřebné zdraví, osobní pohodu a tvůrčí invenci.

Nezkrácená verze medailonku a přehled dohledaných publikací a recenzí článků a publikací, které vypracoval dr. Krška je uveden na stránce ČMeS (<http://www.cmes.cz/cs/node/152>).

Pavel Lipina a Jan Munzar

Vzpomínka na plk. vv. RNDr. Petra Váchala

Dne 13. října 2018 nás po krátké, ale těžké nemoci, navždy opustil náš kamarád a přítel, dlouholetý člen České meteorologické společnosti, plukovník ve výslužbě RNDr. Petr Váchal.

Petr se narodil 19. 2. 1938 v Klenčí pod Čerchovem. Svou vojenskou kariéru začal v přípravné škole pro vojenské piloty v Kremnici, kde odmaturoval v roce 1956. Po ukončení této školy absolvoval v období 1956 – 1958 Školu pozemních specialistů letectva v Žamberku. Od 1. 9. 1958 až do 30. 9. 1993 působil jako důstojník z povolání v různých funkcích ve vojenské povětrnostní službě. V letech 1958 – 1959 jako náčelník povětrnostní stanice v Rožmitále pod Třemšínem, 1959 – 1971 jako technik - synoptik a později náčelník letecké povětrnostní stanice a Výcvikové základny letectva v Malackách, v letech 1971 - 1986 působil na velitelství letecké armády v Hradci Králové, v období 1986 – 1990 jako vedoucí učební skupiny meteorologie na Vojenské katedře Univerzity J. E. Purkyně v Brně, 1990 - 1993 na Povětrnostním ústředí v Praze.

Při zaměstnání stihl studovat na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, kterou dokončil v roce 1971. V roce 1984 úspěšně složil rigorózní zkoušky na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy, a byl mu udělen titul RNDr.. V říjnu 1993 odešel do starobního důchodu.

Ke konci roku 1994 nastoupil na pobočku Českého hydrometeorologického ústavu v Hradci Králové. Po celé období působení na ČHMÚ spravoval síť klimatologických stanic na území královéhradecké pobočky. Současně byl při začátcích automatizace těchto stanic. Svým kolegům předával mimo jiné své hluboké znalosti o manuálních přístrojích a metodách zpracování dat. I po odchodu z ČHMÚ zůstával Petr aktivně činný a vyučoval meteorologii v kurzech námořního jachtingu. U příležitosti letošního výročního semináře tyto jeho aktivity ČMeS ocenila čestným uznáním.

Petr byl veselý a kamarádské povahy, miloval rodinu a vášnivě houbařil. Všichni, co jsme se s ním setkali, rádi vzpomínáme na jeho vášnivě hraní kulečnicku v Radostovicích. A tak bychom si ho měli zachovat ve vzpomínkách.

Čest jeho památce.

Zdeněk Mrkvica, Zdeněk Šiftař, Vasil Strachota, Stanislava Kliegrová

JUBILANTI 2019

85 let

Josef Štekl RNDr., CSc.

80 let

Jiří Barbořík RNDr.

75 let

Ivo Matěna Ing.

Kamila Antonínová

Eva Červená RNDr.

Helena Hašková RNDr.

Petr Havránek Ing.

Luboš Němec RNDr.

Eva Schoberová RNDr.

70 let

Jaroslav Rožnovský Ing. RNDr., CSc.

Otto Bulíř, Ing.

Libuše Horáková

Jan Uxa, RNDr.

65 let

Kryštof Eben RNDr., CSc.

Petr Zacharov RNDr., CSc.

60 let

Tomáš Halenka doc. RNDr., CSc.

Zbyněk Sokol RNDr., CSc.

55 let

Milan Šálek RNDr., Ph.D.

Radim Tolasz RNDr., Ph.D.

Radmila Brožková RNDr., CSc.

Radan Huth, doc. RNDr., DrSc.

50 let

Ladislav Pliska Ing.

Milan Čermák

Patrik Lacina Ing.

Aleš Raidl RNDr., Ph.D.

Alena Zárybnická Mgr.

Všem jubilantům blahopřejeme, s přáním hodně štěstí, pevného zdraví a úspěchů v dalších letech.

* PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 *

Výbor České meteorologické společnosti přeje členům a příznivcům společnosti příjemné a nerušené prožití Vánočních svátků a vše nejlepší do roku 2019.

* PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 * PF 2019 *